

Notulen Raadsvergadering Gemeenteraad Almelo

Datum: 26 november 2019
(voortzetting van de raadsvergadering van 19 november 2019)

Aanvang: 19.30 uur

Locatie: Raadzaal

Voorzitter: mevrouw I.A.M. ten Seldam, vicevoorzitter van de raad; de heer A.J. Gerritsen, burgemeester, tijdens de behandeling van de agendapunten 10, 13 en 14.

Griffier: mevrouw C.M. Steenbergen.

Aanwezige leden: de heer F. Akse, mevrouw Y. Bijenhof, mevrouw J.T. Buikema-Albers, de heren U. Çete, mevrouw M.J.C. van Doorn, de heer A. Ekizkuyu, mevrouw H.J. Geerdink, de heren R.H. Gelici, F.J. Gerritsen, mevrouw E. van den Ham-Jaarsma, de heren J.J.H. Hammink, M.V.F.M. Hubers, A.G.P. Hümmels, J.L.R. Kampman, M. Makkinga, E.J. van Marle, mevrouw Q.D.D.M. Munnich, de heren H.G. de Olde, J. Pauwels, mevrouw P. Pol, mevrouw M.I. van Saane, mevrouw I.A.M. ten Seldam, de heren G.W.L. Stork, T.S.M. Stöteler, W.B. Teeuw, H. Teunis, A.J.J.M. Trienen, J. Tijhof, A. de Vries, W.H.H.L. Weinreder, J.B.W. Wiertz en mevrouw D.C. Wind.

Afwezige leden: de heren H. Buitenweg, W. Loupattij en M. Zielman.

Aanwezige wethouders: de heren A.L. Langius, A. Maathuis, E.J.F.M. Van Mierlo en J.M. Van Rees.

1. Heropening en mededelingen.

De VOORZITTER: Dames en heren! Ik heropen de vergadering van 19 november 2019, die vorige week is geschorst.

Een mededeling van huishoudelijke aard. U hoeft, als u vorige week ook ter vergadering was, niet opnieuw te tekenen voor uw aanwezigheid. Dank voor uw dienstbaarheid. Zij die vorige week niet ter vergadering waren, worden in de gelegenheid gesteld alsnog te tekenen.

De heren Buitenweg en Zielman zijn afwezig en nemen niet verder deel aan de vergadering. De heer Loupattij is afwezig en was afwezig.

Mevrouw POL (Forum voor Rechts): Ik heb al getekend. Is dat ernstig of lastig?

De VOORZITTER: Nee hoor, maar zij die nog niet getekend hebben, kunnen rustig op hun stoel blijven zitten en hoeven niet te tekenen.

2. Vaststellen agenda.

De agenda wordt zonder stemming ongewijzigd vastgesteld.

De VOORZITTER stelt daarop aan de orde de voortzetting van de behandeling van:

17. Motie vreemd aan de orde (Hulp voor en steun aan de Molukken).

De VOORZITTER: Dames en heren! Er is onduidelijkheid ontstaan over de vraag of de beraadslagingen over de motie vreemd aan de agenda waren beëindigd of niet. Ik heb de regelgeving erop nageslagen en de beelden teruggekeken. Die geven geen eenduidig beeld. In de wet- en regelgeving zit geen jurisprudentie waar we houvast aan zouden hebben. In het reglement van orde, artikel 53 staat: "In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, of bij twijfel omtrent de toepassing van het reglement, beslist de raad op voorstel van de voorzitter." Ik stel voor te stemmen over het ordevoorstel om de beraadslagingen over de motie, ingediend door de heer Hümmels namens een viertal fracties, te sluiten.

Hierna wordt digitaal gestemd over het ordevoorstel om de beraadslaging te sluiten, waarna de voorzitter constateert dat het is aangenomen met 25 tegen 6 stemmen.

Voor het ordevoorstel hebben gestemd de leden van de fracties van PVV, Lokaal Almelo Samen, met uitzondering van de heren Hubers en Stork, alsmede de heer Akse.

Tegen het ordevoorstel hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van CDA, VVD, D66, ChristenUnie, PvdA, PVA, GroenLinks, Leefbaar Almelo, Democraten.Nu, Fractie Weinreder en Forum voor Rechts, alsmede de heren Hubers, Stork en Teunis.

De heer Çete heeft niet deelgenomen aan de stemming.

De VOORZITTER: Dit betekent dat de beraadslagingen over de motie zijn gesloten.

De heer KAMPMAN (Lokaal Almelo Samen): Voorzitter! Ik wil graag de motie amenderen.

De VOORZITTER: De beraadslagingen zijn beëindigd. Dan is het niet meer mogelijk om nog een amendement in te dienen. Ik zie dat u het reglement van orde bij de hand hebt.

De heer KAMPMAN (Lokaal Almelo Samen): Ik heb het reglement van orde niet nodig, want in de wet staat: "Een amendement kan worden ingediend, zodra een voorstel in handen van de commissie is gesteld" – in dit geval de gemeenteraad – "tot aan het moment dat het voorstel wordt aangenomen of verworpen." Als ik dat wil, kan ik nog twee seconden voordat het voorstel in stemming wordt gebracht, de motie amenderen. Ik begrijp niet zo goed waarom dit tijdens de beraadslagingen zou moeten

De VOORZITTER: Dames en heren! Ik zal de vergadering voor enkele minuten schorsen, om het reglement van orde erop na te slaan.

De heer KAMPMAN (Lokaal Almelo Samen): Voorzitter! Volgens mij gaat de Nederlandse wet boven ons reglement van orde.

De VOORZITTER schorst daarop de vergadering.

Na heropening van de vergadering spreekt de VOORZITTER als volgt:

Dames en heren! Ik wijs u op het volgende:

- In de Gemeentewet artikel 147b lid1 staat: "Een lid van de raad kan een voorstel tot wijziging van een voor de vergadering van de raad geagendeerd onderwerp-verordening of ontwerp-beslissing indienen."
- In lid 2 staat: "Het tweede lid van artikel 147a is van overeenkomstige toepassing." Dat artikel gaat over de uitvoering. Daarin staat:
 - "1. Een lid van de raad kan een voorstel voor een verordening of een ander voorstel ter behandeling in de raad indienen.
 - 2. De raad regelt op welke wijze een voorstel voor een verordening wordt ingediend en behandeld.
 - 3. De raad regelt op welke wijze en onder welke voorwaarden een ander voorstel wordt

ingediend en behandeld."

- Dit wordt in het reglement van orde geregeld. Daarin staat bij artikel 33 lid e: "Ieder lid van de raad kan tot het sluiten van de beraadslagingen amendementen indienen."

Met het aannemen van het ordevoorstel om de beraadslagingen te sluiten, heeft de raad besloten geen beraadslagingen te wensen. Daarmee zijn de beraadslagingen gesloten. Een amendement kan worden ingediend tot en met de beraadslagingen en niet meer na het sluiten van de beraadslagingen. Dit betreft zowel de Gemeentewet als het reglement van orde van de raad. In die zin kunnen raadsleden geen amendement meer indienen. Ik kan er niets anders van maken.

Aan de orde is de stemming over de motie.

De heer KAMPMAN (Lokaal Almelo Samen): Voorzitter! We zullen de motie zoals die er nu ligt, niet steunen, omdat die wettelijk niet kan worden uitgevoerd.

Hierna wordt digitaal gestemd over de motie, wanneer de voorzitter constateert dat ze is verworpen met 7 tegen 25 stemmen.

Voor de motie hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van SP, GroenLinks, Forum voor Rechts, Leefbaar Almelo, Lijst Cete en PVA.

Tegen de motie hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van CDA, VVD, Lokaal Almelo Samen, PvdA, ChristenUnie, PVV, D66, Fractie Weinreder en Democraten.Nu

*(Hierna draagt mevrouw Ten Seldam het
voorzitterschap van de vergadering over aan
burgemeester Gerritsen.)*

10. Investeringsvoorstel omzetting openbare verlichting LED (R 1905532).

De heer HUBERS (Lokaal Almelo Samen): Voorzitter! Ik spreek graag mijn complimenten uit over dit voorstel, omdat we daarmee een geweldige bijdrage leveren aan de energietransitie. Bovendien is het ook goed voor de financiën op de langere termijn, gelet op de besparingen, maar ik plaats er graag een opmerking bij. Wij hebben gemerkt dat de openbare verlichting in de stad dermate slecht is onderhouden, dat we niet kunnen en willen wachten op het vervangen van defecte lantaarnpalen. Van huis hiernaartoe heb ik er 41 geteld. Dat is een voorbeeld. In een uur tijd kun je er 200 tellen. Ik dring aan op een inspectietocht in de avonduren, zodat er vaker lampen vervangen kunnen worden.

Mevrouw BUIKEMA-ALBERS (ChristenUnie): Voorzitter! Dit raadsvoorstel voorziet in de vervanging van de meeste armaturen aan lichtmasten door de zuiniger ledverlichting. Een hele operatie, waarbij deze armaturen vervangen dienen te worden. Ledverlichting geeft een besparing aan energiekosten en onderhoud en vermindert de CO₂-uitstoot. Het verbaast ons daarom dat er in Almelo niet eerder is overgegaan op deze manier van straatverlichting. Omliggende steden hebben al jaren plezier van dit soort verlichting. Het zal er nu ook in Almelo van komen.

Het is een goede zaak dat niet alles in een keer vervangen wordt, met het oog op de kostenspreiding, maar ook dat niet alles gelijktijdig vervangen hoeft te worden bij het eind van de levensduur van de lampen. De dekking van de kapitaallasten is duidelijk en levert jaarlijks een besparing op.

We zijn van mening dat er niet alleen moet worden gekeken of de lampen het nu goed doen, maar ook naar de locatie van de lichtmasten. We vinden het goed om uit te gaan van het principe: donker waar het kan en licht waar het moet.

Vorige week zou ik een aantal vragen hebben gesteld, maar die zijn met de nieuwe voorstellen in het raadsvoorstel al beantwoord. Daarom laat ik het hierbij.

De heer HÜMMELS (Leefbaar Almelo): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het mooi te lezen dat we proberen iets te doen aan een betere verlichting, die ook nog in onderhoud en energie iets oplevert. Het kan zijn dat ik het verhaal niet goed genoeg bestudeerd heb of niet begrepen, maar als we de verlichtingen, armaturen of palen gewoon zouden vervangen, zou dat toch ook geld hebben gekost? Nu lees ik dat enkel de vervanging met ledverlichting iets van € 4 miljoen kost.

Maar we zouden ook een budget nodig hebben gehad, als we dat niet zouden doen. Zit die € 4 miljoen bovenop dat budget, of zit het bedrag erin dat we nodig zouden hebben als we de oude spullen zouden vervangen? Ik mis iets in de financiële verantwoording. Het kan zijn dat de wethouder me dat wat beter uit moet leggen.

De heer WIERTZ (D66): Voorzitter! De energietransitie en duurzaamheid zijn voor ons allemaal een centrale opgave. In dat kader stelt het college ons voor om de verlichting in de lantaarnpalen om te zetten naar led en daarvoor een krediet beschikbaar te stellen. Dat is een flink bedrag, maar levert ook een kostenbesparing op door de energiebesparing en een besparing op het onderhoud. Nog belangrijker, het draagt bij aan het halen van de duurzaamheidsdoelstellingen en aan de energietransitie. Mijn fractie is daarom bijzonder tevreden over dit voorstel en zal het van harte steunen.

De heer EKIZKUYU (GroenLinks): Voorzitter! De GroenLinks-fractie vindt dit raadsvoorstel een prima plan bevatten. Er wordt veel energie mee bespaard en daarmee CO₂-uitstoot verminderd. Het mooie is dat de investering grotendeels betaald kan worden uit de energiebesparing en verminderde onderhoudskosten. In het rapport blijkt dat de gemeente Almelo de komende jaren hoe dan ook veel verlichting zal moeten vervangen. Het achterstallig onderhoud, ouder dan 20 jaar, zal ingelopen moeten worden en er wordt geadviseerd om de 15-20 jaar oude armaturen ook meteen mee te nemen. Dus het achterstallig onderhoud wordt weggewerkt en we leveren als gemeente onze bijdrage voor de klimaatdoelstellingen.

We hebben nog één vraag. Wat gebeurt er met de oude lampen en armaturen?

De heer TIJHOF (PVV): Voorzitter! We kijken hier naar het voorstel om alle verlichting in Almelo die vervangen kan worden te vervangen door ledverlichting, in versneld tempo. Er worden dus ook lampen en armaturen vervangen waarvan de technische levensduur nog niet is bereikt. Dat zou betekenen dat ik het verse brood dat ik gisteren bij de bakker heb gekocht, vandaag weer weggooi, omdat ik vandaag weer vers brood kan kopen. We willen natuurlijk allemaal vers brood, maar dit betekent niet dat het brood van gisteren al bedorven is.

Onze fractie vindt dit een slecht plan, omdat het volgens ons onvolledig is daar het alternatief om bijvoorbeeld lampen of armaturen geleidelijk te vervangen niet gegeven wordt. We zitten daarom met de volgende vragen en opmerkingen:

- Als wij dit plan doorzetten, betekent dit dan dat we circa 26 jaar doen over het terugverdienen van het geïnvesteerde bedrag? Bijna € 3,5 miljoen gedeeld door de besparing levert 26 jaar op.
- De technische levensduur is volgens de stukken 20 jaar. Als ik uitga van 26 jaar, betekent dit dat wij 6 jaar na dato nog steeds spullen afbetalen die inmiddels vervangen zijn.
- We horen graag de reactie van de wethouder op het volgende. Als door deze actie al het onderhoud naar voren wordt gehaald, betekent dit dat in de toekomst binnen een korte tijd alle lampen of armaturen vervangen moeten worden, wat normaal gesproken geleidelijk aan gebeurt.
- We verzoeken de wethouder een vergelijking te maken tussen deze kosten en de kosten wanneer alles in een reguliere cyclus vervangen zou worden.

De heer VAN REES (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Het voorstel wordt door het grootste deel van de raad als een goed voorstel ontvangen. Ik denk dat dit een slimme investering is. We gaan investeren in iets wat we toch zouden moeten doen, want op een gegeven moment moeten we alle lampen vervangen. In het schema dat bij de stukken zit, kan uw raad zien dat een groot aantal van onze armaturen al flink verouderd is. Ook die zouden vervangen moeten worden. We vervangen de lampen en de armaturen, bezuinigen op energie en onderhoud, en we behalen een groot CO₂-voordeel, iets wat we mogelijk al jaren eerder hadden kunnen of moeten doen, en misschien veel eerder hadden moeten oppakken. Het feit dat we dat nu doen, hangt samen met het feit dat we een inhaalslag willen maken en dat we achterstallig onderhoud willen wegwerken. Wij noemen dit overigens geen achterstallig onderhoud, maar een inhaalslag van het onderhoud.

Ik ben het met de Lokaal Almelo Samen-fractie eens die zegt dat het feit dat wij de openbare verlichting gaan vervangen niet betekent dat het onderhoud van de huidige verlichting achter moet lopen. Het valt mij ook op dat op een aantal plekken heel veel lampen het niet doen.

Ik zal zorgen dat het reguliere onderhoud van de huidige verlichting gestand wordt gedaan tot het moment dat die vervangen wordt door ledverlichting.

Mevrouw Buikema van de ChristenUnie-fractie is verbaasd dat dit niet eerder is gebeurd. Dat hebben wij ook bedacht. Daarom wil het college hier snel op doorpakken en ervoor zorgen dat dit nu wordt opgepakt. Ze vraagt ook te kijken naar de plekken van de lichtmasten. Dat zullen we zeker doen, we kijken zeker naar plekken waar we winst kunnen halen en we zullen ook kijken of we winst kunnen halen met het plaatsen van sensoren. Op sommige wegen zitten die er al, bijvoorbeeld op de fietssnelweg. Daar springen de lampen aan als een fietser passeert en als er een tijdlang geen fietsers passeren, gaan de lampen weer uit. Dit soort systemen moeten we zeker in het buitengebied overwegen om zo de lichtvervuiling tegen te gaan. We zullen dit meenemen in dit hele verhaal.

De heer Hümmels is ook blij met deze betere verlichting, maar hij mist iets in het voorstel over de vervanging van de bestaande verlichting. Dat klopt. Er zit geen apart verhaal in met een vergelijking met wat we hadden gedaan als we de vervanging met deze verlichting niet zo snel zouden doen. Ook de bestaande armaturen moeten namelijk in de loop van de tijd vervangen worden. Dat zit niet expliciet in het voorstel, omdat we nu een snelle inhaalslag willen maken en die noodzakelijk vinden.

De heer HÜMMELS (Leefbaar Almelo): Mijnheer de voorzitter! Op het gevaar af dat ik iets te snel ben met mijn interruptie, merk ik op dat het mij er niet om gaat dat dit anders ook zou moeten gebeuren, maar wat dat zou kosten en of dat bij dit bedrag is meegerekend. We reserveren nu € 3,4 miljoen voor de vervanging in ledverlichting. Hoeveel geld zou de gemeente kwijt zijn aan de reguliere vervanging als we dat niet zouden doen? Daarvoor hebben we een reservering, geld. Ik vraag me af of dat nieuwe bedrag extra is, want dan vind ik het wel heel veel geld.

De heer VAN REES (wethouder): Het nieuwe bedrag is niet extra, maar bestaat voor een deel uit het bedrag voor de vervanging van oude armaturen. We vervangen nu een klein deel sneller. We plaatsen niet meer armaturen dan we nu hebben. We vervangen een aantal armaturen sneller als in het verleden. Daar zit een deel van de extra kosten in.

De heer TRIENEN (CDA): Voorzitter! Ik denk dat het normale onderhoud van bestaande armaturen gewoon doorloopt en wordt omgezet naar de ledverlichting. Het gaat niet om een nieuwe uitgave, maar een verlenging met een ander regiem.

De heer VAN REES (wethouder): In de nieuwe Nota kapitaalgoederen wordt vervanging gekapitaliseerd. Normaal onderhoud wordt uit de jaarlijkse exploitatie betaald. In dit voorstel ziet u de besparing op het onderhoud en de besparing op de energie die we gebruiken om de extra investering te financieren.

De heer TRIENEN (CDA): Ik heb de vraag gesteld omdat er onduidelijkheid was bij de heer Hümmels. We hebben een bestaande vervangingspost en die wordt gewoon gebruikt voor de ledverlichting.

De heer VAN REES (wethouder): Dank u wel, meneer Trienen.

De oude armaturen en lampen zullen op een normale manier gerecycled worden. Die worden terug geleverd, waarschijnlijk omgesmolten, gaan naar oudijzerhandelaren en worden misschien deels hergebruikt, als daarvoor mogelijkheden zijn.

De PVV-fractie heeft het over vers brood dat wordt weggegooid. Ik zou de mensen in Nederland te eten willen geven die een telefoon hebben die het heel goed doet en toch al een nieuwe kopen, omdat ze de nieuwe technologie willen toepassen. Dit is geen telefoon, maar het gaat hier om een techniek die energetisch veel zuiniger is, technisch veel meer mogelijkheden biedt, veiliger is voor onze inwoners, een enorme energiebesparing oplevert en ook nog eens bijdraagt aan de vermindering van de CO₂-uitstoot. Daarom gaan wij over tot deze investering. Natuurlijk zit er een deel bij dat wat langer had kunnen blijven staan. Er zitten ook delen tussen die er al heel lang staan en heel nodig vervangen moeten worden. Over het geheel is dit voor de gemeente een heel slimme investering.

Mevrouw VAN DOORN (Lokaal Almelo Samen): Voorzitter! Op het gevaar af dat er straks in de notulen staat dat de wethouder de mensen te eten wil geven die hun telefoon vervangen, help ik hem even. Want als dit in de notulen staat, kan hij daaraan gehouden worden. Hij zei: "ik wil ze wel te eten geven."

De heer VAN REES (wethouder): Zo heb ik dat niet bedoeld. Dank u wel voor deze aanvulling.

De heer TIJHOF (PVV): De mensen die nu een nieuwe telefoon halen, hebben daarvoor waarschijnlijk het geld. De gemeente Almelo heeft dat niet.

De heer VAN REES (wethouder): Ik wil er nog wel een vergelijking aan toevoegen. Als we door waren gegaan met het huidige systeem, hadden we jaarlijks veel meer geld uitgegeven aan onderhoud en energie, en het milieu onevenredig belast, terwijl dat niet nodig is. Al die voordelen halen we niet als we alles laten staan wat er nu staat. Door dat te vervangen en nieuwe technologieën toe te passen, realiseren we een bezuiniging op veel terreinen; ik noemde ze net. Daarom hebben we besloten om te gaan vervangen.

De heer TIJHOF (PVV): Maar hoe zit het dan met het gegeven dat als ik het te investeren bedrag deel door de besparingen die de wethouder noemt, ik op meer jaren uitkom dat de technische levensduur is?

De heer VAN REES (wethouder): Dat komt omdat wij vastzitten aan bepaalde technieken in de afschrijvingen. Die moeten wij hanteren.

Mevrouw POL (Forum voor Rechts): Is het niet zo dat je er niet uitkomt als je de investering uitrekent ten opzichte van de energiebesparing, en het plaatje er heel anders uit ziet als je ook de vervangingskosten in aanmerking neemt? Ik heb de vorige keer een rekensommetje gemaakt. Daarbij ben ik begonnen met de energiebesparing. Na 30 jaar is de investering pas terugverdiend, maar in de berekening gaat het puur om de energiebesparing. De overgang naar led levert een kostenbesparing op. Zet je die af tegen de investering, dan kom je niet uit. Maar er zit ook een vervangingsaspect in. Daarmee wordt het plaatje naar mijn idee anders. Kan de wethouder dit toelichten? Want volgens mij is daar behoefte aan.

De heer VAN REES (wethouder): In die € 3 miljoen zit het bedrag dat we anders hadden besteed aan vervanging. Dat is in de berekeningen niet geëxpliciteerd.

De heer DE VRIES (PvdA): Voorzitter! We hebben het telkens over vervanging. Mevrouw Buikema heeft er ook al naar gehint. Het voorstel gaat in op die vervanging, maar als we kijken naar slim, duurzaam en kosten, bekijken we dan ook of we zo veel vervanging nodig hebben? Zo staat er op de Sluiskade om de 10 meter een lantaarn te schijnen, waarschijnlijk voor een paar konijnen. Voor masten van 4-5 meter hoog wordt een norm gehanteerd van 20-50 meter tussen de masten. Ik denk dat wij het aantal masten kunnen verminderen.

De heer VAN REES (wethouder): Zoals ik tegen mevrouw Buikema heb gezegd, zullen we zeker kijken naar de plaatsen waar ze staan, de afstand waarop ze staan en de mogelijkheid om slimme technieken toe te passen waardoor ze niet de hele tijd hoeven te branden, zeker op de plekken waar het niet druk is.

De heer DE VRIES (PvdA): Dan stel ik mijn vraag iets explicieter. Het voorstel is helemaal gericht op vervanging. Er worden aantallen genoemd, en nu zegt de wethouder eigenlijk iets anders.

De heer VAN REES (wethouder): Nee. Ik zeg alleen dat we nog een keer expliciet kijken naar de plekken waar ze staan.

De heer DE VRIES (PvdA): Voorzitter! Ik dien graag een amendement in op wat ik net zei. Daarom vraag een schorsing aan.

Daarop schorst de VOORZITTER de vergadering.

Na heropening van de vergadering verleent de VOORZITTER het woord aan de heer De Vries.

De heer DE VRIES (PvdA): Voorzitter! Naar aanleiding van de laatste interruptie is een aantal fracties bij elkaar gekomen. Dit was aanleiding om de schorsing aan te vragen. De fracties van PvdA, Leefbaar Almelo, SP, GroenLinks en ChristenUnie hebben besloten met een amendement kracht te zetten bij de oproep om het aantal armaturen, lichtmasten te reduceren waar dit kan. Het kan niet zo zijn dat we heel veel lichtmasten gaan verwijderen en vervangen en dat dit € 100.000 per lichtmast kost.

"Amendement 1.

De raad van de gemeente Almelo, in vergadering bijeen d.d. 26 november 2019, besluit,
dictumpunt toevoegen aan het besluit:
bij de uitvoering van het plan en/of bij de herinrichting van wegen, te bevorderen dat het aantal lichtmasten wordt gereduceerd, op een kostenneutrale of -besparende wijze."

Het amendement is ondertekend door de fracties van PvdA, Leefbaar Almelo, SP en ChristenUnie.

De VOORZITTER: De griffie probeert dit amendement digitaal toegankelijk te maken. Voor de goede orde, u voegt een dictumpunt toe.

De heer DE VRIES (PvdA): Ja.

De heer GERRITSEN (Democraten.Nu): Voorzitter! Ik vind het amendement sympathiek. Maar is de heer De Vries het met me eens dat de beantwoording door de wethouder dezelfde strekking heeft, waar hij de mogelijkheid ziet om minder masten toe te voegen of niet te plaatsen? Dit wordt volgens de wethouder in het traject meegenomen en kan uiteindelijk leiden tot kostenreductie. De wethouder kan dit bevestigen. Als dit zo is, is het amendement overbodig.

De heer DE VRIES (PvdA): Laat het een aanmoediging zijn voor iets wat de heer Gerritsen suggereert en de wethouder in zijn gedrag en uitvoering van zijn plan laat zien. Het voorstel van het college gaat uit van vervanging en daarin worden dezelfde aantallen genoemd die nu in de stad staan. De wethouder heeft daarover gesproken, maar wij willen dat een tikje sterker in de test terugzien.

De heer GERRITSEN (Democraten.Nu): Voorzitter! Ik ben blij met de beantwoording van de wethouder, want ik hoor daarin hetzelfde geluid als in wat de heer De Vries op papier probeert te krijgen in zijn amendement. Ik stel voor om het amendement in te trekken, omdat het volgens mij geen toegevoegde waarde heeft. Als het gevraagde nog een keer nadrukkelijk door de wethouder wordt toegezegd, bereiken we hetzelfde doel.

De heer ÇETE (Lijst Çete): Voorzitter! Ik ben het eens met de heer Gerritsen. Dat gebeurt niet zo vaak. Ik vind het amendement overbodig na de beantwoording van de wethouder. Is de heer De Vries het met mij eens dat kort voor het eind snel een amendement in elkaar timmeren niet zorgvuldig te werk gaan is? De wethouder kan het misschien helemaal niet uitvoeren. Door het voorstel te amenderen, stellen en eisen wij iets, terwijl een toezegging genoeg moet zijn.

De VOORZITTER: Die vragen moeten we elkaar niet stellen. De regels staan het toe dat er een amendement wordt ingediend. De zorgvuldigheid van een amendement moeten we niet ter discussie stellen

De heer ÇETE (Lijst Çete): Voorzitter! Ik ben nu een tegenstander van het amendement.

De VOORZITTER: U stelt de zorgvuldigheid van het proces ter discussie en daar kan geen sprake van zijn. Het amendement maakt deel uit van de beraadslagingen. Op de inhoud van het amendement mag u met elkaar van gedachten wisselen en van mening verschillen, maar niet over het proces.

De heer ÇETE (Lijst Çete): U wilt niets zeggen meneer De Vries? Dan stem ik tegen.

Mevrouw POL (Forum voor Rechts): Ik zit op een ander spoor. Als vrouw voel ik me een beetje ongemakkelijk bij het idee dat er minder verlichting komt. Kostenbesparing is prima, maar hebben de indieners ook oog voor de veiligheid? Een gemiddelde vrouw zal zich op straat minder veilig zijn. Bij minder zicht is zij kwetsbaarder en zal ze zich zeker minder veilig voelen. Heeft de heer De Vries er rekening mee gehouden dat het amendement misschien leidt tot kostenbesparing, maar niet prettig is voor de vrouwelijke helft van Almelo.?

De heer DE VRIES (PvdA): Het gevoel van veiligheid op straat, met name voor kinderen en vrouwen, maar in feite voor iedereen, ook voor oudere mensen, staat natuurlijk buiten kijf. We willen niet met dit amendement bereiken dat dat gevoel van veiligheid afneemt. Wij zeggen: kijk een keer kritisch, staan er niet op sommige plekken iets te veel lantaarnpalen? Misschien staan er op sommige plekken te weinig. Door een slimme manier van vervangen, kan het gevoel van veiligheid op bepaalde plekken worden verbeterd. Onze algemene oproep met het amendement is: kijk kritisch en skip lantaarnpalen waar ze kunnen verdwijnen. Dat scheelt in de kosten.

Mevrouw POL (Forum voor Rechts): Ik zie het een beetje, zoals wel vaker, als een aanwijzing om te besparen. Bij besparen loop je het risico dat je die besparing te enthousiast bekijkt en vindt dat verlichting kan verdwijnen, omdat autolampen voldoende zijn. Over de snelweg wordt ook gezegd dat er minder verlichting hoeft te zijn. Ik merk dat ik minder zicht heb op plekken waar er op verlichting is bezuinigd op de snelweg. Dit gaat dan over autorijveiligheid. Het amendement geeft het signaal dat er minder verlichting moet zijn. Ik vrees dat dit uiteindelijk ten koste gaat van de veiligheid van iedere Almelo-er. Ik denk met name aan vrouwen en oudere mensen, die daarvan last zullen hebben. Wellicht is dit een statement, dus ik zal het hierbij laten.

De heer DE VRIES (PvdA): Ik steun wat mevrouw Pol zegt vanuit het veiligheidsgevoel. Wij roepen op, om kritisch te kijken naar de lantaarnpaal die ooit is neergezet. Het is geen heilige graal. Als je toch gaat vervangen tegen € 3 miljoen aan kosten, doe het dan slim. Dat is de enige reden waarom wij dit amendement indienen.

De heer VAN REES (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Er ligt een voorstel om een krediet te verlenen om armaturen te vervangen. Ik snap dat daaruit een vraag voortkomt over de verlichting. De vervanging van de armaturen biedt een aantal technische mogelijkheden, zoals sensoren plaatsen. We hebben wat navraag gedaan. Ik begrijp dat er niet zo lang geleden onderzoek is gedaan naar de afstand tussen de lichtmasten. Daar speelt verkeersveiligheid een rol bij. De Wegenverkeerswet schrijft afstanden voor tussen lichtmasten. We kijken altijd of we op een slimme manier iets kunnen vervangen, maar om nu een onderzoek te doen om te kijken of alle lichtmasten in heel Almelo... Dat moeten we gewoon niet willen. Ik heb toegezegd dat als we naast de armaturen ook masten gaan vervangen, we ook bekijken of ze nog steeds even slim gelokaliseerd zijn als vroeger. Ik heb feitelijk het dictum in het amendement al toegezegd. Ik begrijp niet waarom dat nodig is.

Mevrouw BUIKEMA-ALBERS (ChristenUnie): Voorzitter! Onze bedoeling is niet dat er een onderzoek ingesteld wordt om te kijken waar te veel of te weinig lantaarnpalen staan, maar bij de herinrichting van wegen of de aanleg van nieuwe wegen te bekijken hoe ver de lichtmasten uit elkaar moeten staan. Dan kan gekozen worden voor andere afstanden binnen de regels die gelden. Daar hoeft geen onderzoek naar te komen. Ter plekke, wanneer het nodig is, kan ernaar worden gekeken. De veiligheid staat natuurlijk altijd buiten kijf, zoals de heer De Vries al heeft gezegd. Wij staan op het standpunt: donker waar het kan en licht waar het moet.

De heer VAN REES (wethouder): Ik ben het volledig met mevrouw Buikema eens. Maar dat gebeurt ook. We zijn bezig met de herinrichting van de Schoolstraat. Het voorstel daarvoor komt

binnenkort naar uw raad. Daarbij wordt gekeken naar de bomen, de lichtmasten en de algehele verkeersafwikkeling, en er komt een afgewogen voorstel naar de raad, inclusief de daar nieuw te plaatsen armaturen die in dat straatbeeld passen bij die herinrichting van dat deel van de stad. Op het moment dat we gaan herinrichten, misschien de Kolthofsingel binnenkort, nemen we dat automatisch mee. Dat zit al in het systeem van werken. Daarmee is het amendement overbodig. Nogmaals, we zullen kijken of we met sensoren kunnen werken – zeker in het buitengebied waar minder verkeersbewegingen zijn – en daarmee regelen dat de lampen uitgaan als er geen verkeer is.

De heer DE VRIES (PvdA): Voorzitter! Mijn laatste opmerking hierover. Het dictum zit niet in het voorstel. Zoals de wethouder er hier ruiterlijk over praat, is prima. Maar het voorstel dat wij vandaag behandelen, strekt niet zo ver.

De heer VAN REES (wethouder): Het voorstel dat uw raad vandaag behandeld, is een kredietvoorstel.

De heer DE VRIES (PvdA): Inhoudelijk steunen wij dat natuurlijk.

De heer WIERTZ (D66): Voorzitter! Iets wat staand beleid is, hoeft niet in een voorstel te staan. Dat lijkt mij vrij logisch.

Aan de orde is de stemming over amendement 1.

Mevrouw POL (Forum voor Rechts): Ik heb het net al gezegd. Ik ben helemaal voor kostenbesparing. Het signaal naar de wethouder is duidelijk gebracht, maar ik maak me een beetje zorgen over de veiligheid die dit voorstel met zich meebrengt en dat er te voortvarend wordt bezuinigd.

De heer WIERTZ (D66): Volgens mij is dit voorstel overbodig en heeft het niet zo veel met een kredietvoorstel te maken. Wij stemmen tegen.

De heer KAMPMAN (Lokaal Almelo Samen): Wij zullen ook tegen het amendement stemmen. De toezegging van de wethouder is voldoende.

Mevrouw TEN SELDAM (CDA): Voorzitter! De besluittekst nauwkeurig gelezen hebbend, zullen wij het amendement niet steunen, omdat daarmee de indruk wordt gewekt dat het besparen op het aantal lantaarnpalen meer doel is dan staand beleid. Bovendien, de argumenten van mevrouw Pol over veiligheid wegen bij ons zwaarder dan het voorstel, hoewel ik de strekking heel goed begrijp. Dat is wellicht in de haast van het concipiëren van het voorstel gebeurd.

De heer STÖTELER (PVV): Voorzitter! Nu het amendement alleen vraagt om reductie van het aantal lichtmasten, zijn wij tegen. We zijn wel voor het slimmer indelen, wat in een interruptie al naar voren kwam, maar dat staat er niet in.

Hierna wordt digitaal gestemd over het amendement, waarna de voorzitter constateert dat het is verworpen met 8 tegen 24 stemmen.

Voor het amendement hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van PvdA, SP, ChristenUnie, Leefbaar Almelo en GroenLinks

Tegen het amendement hebben gestemd de aanwezige leden van CDA, VVD, Lokaal Almelo Samen, PVV, Forum voor Rechts, Democraten.Nu, Fractie Weinreder, Lijst Çete en PVA.

Aan de orde is de stemming over het raadsvoorstel.

Over het raadsvoorstel wordt digitaal gestemd, waarna de voorzitter constateert dat het is aangenomen met 30 tegen 2 stemmen.

Voor het raadsvoorstel hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van CDA, VVD, Lokaal Almelo Samen, SP, PvdA, ChristenUnie, D66, GroenLinks, Forum voor Rechts, Democraten.Nu, Leefbaar Almelo, Fractie Weinreder, Lijst Çete en PVA.

Tegen het raadsvoorstel hebben gestemd de leden van de PVV-fractie.

13. Vaststelling subsidieregeling gevelverbetering 2019-2022 (R 1905664).

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! De subsidieregeling Gevelverbetering Binnenstad Almelo 2015-2018 heeft zijn vruchten afgeworpen. Thans wordt een herziene regeling voorgesteld voor de periode 2019-2022. Het aangepaste raadsbesluit geeft een looptijd aan van vier jaar. Per jaar wordt € 35.000 gedoteerd, c.q. beschikbaar gesteld. Over vier jaar totaal is dat € 140.000

Op pagina 2 van het raadsvoorstel staat dat voor de regeling € 140.000 wordt gereserveerd, vier keer € 35.000, plus € 10.000 overheveling uit de subsidieregeling Gevelverbetering Binnenstad Almelo 2015-2018. Moet ik hieruit opmaken dat het overschot van € 10.000 uit 2018 niet is vrijgefallen ten gunste van de algemene reserve?

De looptijd van de regeling is vier jaar, 2019-2022. 2019 is nagenoeg voorbij. Impliceert dat een vrijval van € 35.000 of is dit bedrag voor 2019 nog niet gereserveerd?

Mevrouw BUIKEMA-ALBERS (ChristenUnie): Voorzitter! In 2015 is een subsidieregeling in het leven geroepen voor verbetering van gevels in de binnenstad. Dit blijkt een groot succes te zijn geweest. Zeven gevels zijn hierdoor weer in de oorspronkelijk staat hersteld. De ChristenUnie-fractie vindt het een goede zaak dat deze subsidieregeling na evaluatie opnieuw wordt toegepast. Wij hebben ons altijd sterk gemaakt voor het behoud van erfgoed. De resultaten bij de reeds gewijzigde gevels zijn zo, dat wij uitkijken naar nog meer van panden waarvan de gevel aangepast gaat worden. Het noordelijke deel van de Grotestraat, het transformatiegebied, kan hierdoor nog aantrekkelijker worden, om op termijn over te gaan naar een gebied waar het plezierig wonen is. En de winkelstraten zien er gezelliger uit, wat een positieve aantrekkingskracht kan hebben op ondernemers en winkelend publiek.

De heer VAN REES (wethouder): Mijnheer de voorzitter! De gevelverbeteringsverordening is niet nieuw voor de gemeente Almelo, maar is een aantal keren met succes toegepast en daarmee onverminderd van belang voor de ontwikkeling van de binnenstad. Zoals u allen weet, kampen we met grote leegstand en hebben we in het koersdocument een aantal transformatiegebieden genoemd, waar wij hopen dat er een ontwikkeling op gang komt waarin bestaande leegstaande winkels een andere functie krijgen. Dan is het heel erg mooi als de gevels die daartussen zitten, worden meegenomen en een ander karakter en andere uitstraling kunnen krijgen. Vooral als dit gaat in de richting van de oude gevel die erboven zit, zodat het oude karakter van het pand hersteld wordt en het pand een andere uitstraling krijgt dan de winkel had die er voorheen zat. Ik ben daarom blij dat de fracties van CDA en ChristenUnie blij zijn met deze verordening. Die zal deel moeten gaan uitmaken van een totaalpakket aan maatregelen dat we straks verder zullen uitwerken voor de transformatiegebieden in de binnenstad.

Ik kom op de technische vragen, gesteld door de heer Van Marle.

Die € 10.000 zijn niet vrijgefallen ten gunste van de algemene reserve, want dan had ik ze hier niet in kunnen zetten. Ik weet de techniek daarachter even niet. Daarvoor moet ik naar mijn college van Financiën kijken. Dit voorstel is zo door het college gegaan, dus ik ga ervan uit dat die € 10.000 beschikbaar is en dat ik tussen nu en 2022 de beschikking heb over € 150.000 voor de verbetering van gevels in de binnenstad van Almelo

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! Ik bedank de wethouder voor zijn antwoord. Hij trok een goede conclusie: ook de CDA-fractie is blij dat er weer een gevelregeling in het leven is geroepen over 2019-2022. € 10.000 is een klein bedrag, maar ik denk dat niet volgens de gebruikelijke regels te werk is gegaan met dat bedrag. Ook in de toekomst moeten die gebruikt worden, dus om voor 2019 nu nog een bedrag van € 35.000 te reserveren, terwijl het jaar bijna ten einde is... Of dit bedrag moet al gereserveerd zijn. Het is een knappe prestatie om nu nog € 35.000 uit te geven. Kan de wethouder hierop ingaan?

De heer VAN REES (wethouder): Meneer Van Marle, ik denk dat dezelfde reden waarom die € 10.000 niet is teruggevloeid naar de algemene reserve, geldt wanneer eind 2019 geen € 35.000 zal terugvloeien, namelijk dat deze bedragen onderdeel zijn van een verordening die nog steeds loopt. Het budget is aan de verordening gekoppeld. Althans, dat is mijn vermoeden.

Er zijn misschien nog andere financiële redenen. Daarvoor kijk ik naar de wethouder Financiën. Ik neem aan dat de oude verordening niet gesloten is en dat het budget nog steeds beschikbaar is, omdat die verordening nog steeds geldt binnen de gemeente Almelo en daaraan budget is gekoppeld

De heer VAN MARLE (CDA): De verordening is in 2018 ten einde gekomen, zo lees ik in het raadsvoorstel, ook in het aangepast raadsvoorstel, en er bleef € 10.000 over. Dat wordt nu ingezet voor de nieuwe regeling. Ik ben nieuwsgierig hoe de wethouder is omgegaan met 2019. Dit jaar is bijna om en er zijn waarschijnlijk nog geen toezeggingen gedaan en wellicht ook nog geen aanvragen ingediend die behandeld zijn. Toch wordt er € 35.000 gereserveerd, wat waarschijnlijk overgeheveld zal worden naar de komende jaren. Dat is binnen de regeling. Kan de wethouder zeggen hoe dat is gegaan? Is er überhaupt al € 35.000 gereserveerd in de cijfers voor 2019?

De heer VAN REES (wethouder): Ik ga ervan uit dat die bedragen gereserveerd zijn voor 2019 en die door kunnen vloeien naar 2020. Als daarvoor aparte besluiten genomen moeten worden, dan zal het college dat alsnog voorstellen.

De heer VAN MARLE (CDA): Ja, maar u gaat ervan uit.

De heer VAN REES (wethouder): Ja, ik heb geen reden om aan te nemen dat dat budget er niet is. Het komt uit het budget voor de binnenstad, dus dat is er.

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! Het budget zal er ongetwijfeld zijn. Maar is er een beroep op gedaan in 2019?

De heer VAN REES (wethouder): Nee, want de verordening is nog niet van kracht. Er kan nog geen beroep op zijn gedaan.

De heer VAN MARLE (CDA): Gaat de wethouder alsnog € 35.000 reserveren voor het jaar 2019, terwijl dat al bijna voorbij is?

De heer VAN REES (wethouder): Dat is gereserveerd voor dit onderdeel en ik ga ervan uit dat dat door kan vloeien naar 2020.

De heer VAN MARLE (CDA): Dat wordt gereserveerd voor dit onderdeel.

De heer VAN REES (wethouder): En dan ga ik ervan uit dat dit doorstroomt naar 2020.

De heer VAN MARLE (CDA): Er moet op de valreep van dit jaar een begrotingswijziging komen om dat potje vier keer te kunnen vullen met € 35.000. Of dat volgens de regels is?

De heer VAN REES (wethouder): Ik ga ervan uit dat het college met een passend voorstel zal komen, als er moet worden doorgeschoven naar 2020.

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! Ik krijg niet duidelijk antwoord op mijn vraag.

De heer VAN REES (wethouder): Jawel, de heer Van Marle krijgt van mij het antwoord dat het budget er is, en we dat doorschuiven naar 2020 als dat dit jaar niet besteed wordt en dat we daarvoor de juiste procedures zullen volgen richting de raad.

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! Dan komen we in hetzelfde verhaal terecht als over die € 10.000. Ik verzoek de wethouder zijn achterban te raadplegen hoe het precies zit. Ik haal niet uit het raadsvoorstel hoe er werkelijk financieel wordt gehandeld, hoewel het een mooi voorstel is.

De VOORZITTER: We hebben meer meerjarige subsidieregelingen in onze gemeente. Er wordt nu geen begrotingsruimte gevraagd, maar een regeling in het leven roepen. Daar hang je

dan ook aan. Ik hoor de wethouder zeggen dat de regeling wordt gevuld uit de financiering van het Programma Binnenstad. Het is niet de eerste keer dat wij een meerjarige subsidieregeling aanbieden. Ik hoor graag van de wethouder hoe we dat moeten zien. Ik denk dat het niet om een dekkingsvoorstel gaat, maar om een regeling die wordt vastgesteld.

De heer VAN REES (wethouder): Ja, ik ga ervan uit dat we € 140.000 beschikbaar hebben voor deze verordening. Dat zeg ik de hele tijd

De heer VAN MARLE (CDA): Dat is niet begroot voor 2019, maak ik op uit de woorden van de wethouder. Dus er moet een begrotingswijziging komen.

De heer VAN REES (wethouder): In het binnenstadsbudget is hier budget voor. De verordening wordt uit het budget voor de binnenstad betaald.

De heer VAN MARLE (CDA): Daar wordt het gealloceerd.

De heer VAN REES (wethouder): Binnen dat budget is er ruimte voor. Daar worden ook de overige € 35.000 uit gefinancierd.

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! Ik vraag een korte schorsing aan, want ik krijg een notitie voor ogen.

Daarop schorst de VOORZITTER de vergadering.

Na heropening van de vergadering verleent de VOORZITTER het woord aan de heer Van Marle.

De heer VAN MARLE (CDA): Voorzitter! De conclusie van de schorsing is dat wij bij de wethouder het voorstel neerleggen om uit te gaan van € 140.000 gedurende de periode waarop de gevelverordening betrekking heeft. Er wordt gesproken van 2019-2022. Wij stellen voor daarvan te maken 2020-2022, omdat 2019 nagenoeg is afgerond. Bovendien hoor ik graag dat de wethouder € 10.000 corrigeert en dat bedrag laat vrijvallen voor de algemene middelen.

De heer VAN REES (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Het is uiteindelijk de bedoeling om € 140.000 beschikbaar te hebben voor de gevelverordening. 2019 is inderdaad praktisch ten einde. Als dat bedrag beschikbaar is over drie jaar in plaats van vier jaar, is dat geen probleem. Het is de bedoeling om het geld tot dat maximum weg te zetten. Misschien kunnen we nog extra geld bij de provincie halen. Ik ben ervan uitgegaan dat we daarbij € 10.000 hebben gevoegd, conform de BBV. We zullen dat checken en als dat niet zo is, zullen we die € 10.000 laten terugvloeien naar de algemene middelen. Dan is het maximum € 140.000 in plaats van € 150.000. We zullen de raad daarover in een aparte brief informeren.

Mevrouw POL (Forum voor Rechts): Ik heb een beetje een déjà vu-gevoel. Niet om vervelend te doen, maar volgens mij heb ik eerder zo'n verwarrende discussie gehoord. Waar gaan we nu over stemmen? Toen ik de stukken las, had ik de indruk dat ze gingen over een continuering van het beleid zoals het nu is, en dat die subsidieregeling verlengd wordt. Wat ik uit dit onderonsje begrijp, of eigenlijk niet begrijp – had dat niet anders gekund – is dat er nu geen sprake is van continuering. Valt 2019 weg? Ik snap het niet meer en vind dat heel vervelend.

De heer VAN REES (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Het gaat niet om continuering. De verordening wordt opnieuw vastgesteld, en op het moment dat die is vastgesteld, kunnen mensen een aanvraag indienen. Het is wel een continuering in de zin dat er een gevelfonds was, maar er is een interregnum geweest waarin de mensen geen aanvraag konden indienen. Dat kan vanaf het moment dat de raad deze verordening vaststelt opnieuw.

De VOORZITTER: Dames en heren! Ik breng het ambtshalve mondeling aangepaste voorstel om de regeling drie jaar te laten lopen vanaf 1 januari 2020 in stemming.

Hierna wordt digitaal gestemd over het aangepaste voorstel, waarna de voorzitter constateert dat het met algemene (32) stemmen is aangenomen.

14. Ontwerp definitiefase zwembad Sportpark (R 1905718).

De heer GERRITSEN (Democraten.Nu): Voorzitter! Het is mooi dat we van een gevelplan overstappen naar een ontwerpfase van een zwembad. U zult het met me eens zijn dat mijn fractie van Democraten.Nu zeer verheugd is dat dit voorstel vanavond bij de raad voorligt. Ik complimenteer de wethouder en ben blij dat hij dit initiatief heeft genomen en stevig doorstapt in de ontwikkeling en het toekomstperspectief om tot een definitief nieuw ontwerp voor het zwembad te komen, niet te vergeten op die mooie locatie. We zijn blij met Almelo, we zijn blij met de plek en we zorgen voor een voorziening die Almelo positief op de kaart zet. Niet alleen positief, want deze ontwikkeling maakt de stad ook aantrekkelijk. Een stad met voorzieningen trekt mensen van allerlei kanten uit het land. Dit projectkrediet maakt Almelo in de toekomst zwembadbestendig, zwembadbestendig in de komende jaren. We moeten er vanavond heel blij mee zijn dat we met deze investering een structurele bezuiniging zullen realiseren.

Er zijn wel eens gesprekken geweest met andere steden om gezamenlijk een zwembad te realiseren. Ik vind, mijn fractie zeker en ik hoop andere ook, dat Almelo een eigen zwembad moet hebben dat zich onderscheidt van zwembaden in andere steden. U ziet, in Enschede gaan de deuren dicht. Ik hoop dat wij over een aantal jaren kunnen zeggen: de deuren van het nieuwe zwembad voor heel Twente zijn open.

De heer ÇETE (Lijst Çete): Halleluja. Voorzitter! Lees ik iets anders dan de heer Gerritsen? Ik heb alleen maar een raadsvoorstel gelezen waarin € 87.000 wordt gevraagd voor een tekeningetje. Hij komt ineens met een utopisch, grandioos, gerealiseerd zwembad. Heb ik hetzelfde gelezen? Gaat het hier om € 87.000 voor de schets, of gaat het om het realiseren van een zwembad? De heer Gerritsen gaat daarvan uit. Als dat zo is, wil ik dat de wethouder een toezegging doet. De heer Gerritsen zegt dat met die € 87.000 waarom wordt gevraagd, het 100% zeker is dat zijn zwembad er komt. Is dat het geval? Is dat de vraag?

De VOORZITTER: Mijnheer Çete, uw opwinding lijkt mij niet terecht. Uw vraag is helder.

De heer GERRITSEN (Democraten.Nu): Voorzitter! Ik snap de opwinding van de heer Çete, die natuurlijk ontzettend blij is met deze opstartfase om tot het realiseren van een zwembad te komen. Als hij het raadsvoorstel leest, staat er in de onderliggende stukken een soort tijdspad en welke stappen we gaan zetten. De heer Çete weet zelf ook dat je altijd begint met een ontwerpfase. Die ontwerpfase stel je niet vast om het ontwerp uiteindelijk niet te realiseren. Want in de stukken staat ook al beschreven dat aan het eind van de rit een structurele besparing zit met een nieuw zwembad op een mooie locatie in een mooie stad.

De heer TRIENEN (CDA): Voorzitter! Voor ons ligt een voorstel om een projectkrediet van € 87.400 beschikbaar te stellen voor de definitiefase van een nieuw zwembad. Toen ik het voorstel las, kwamen bij mij herinneringen naar boven uit een vroegere tijd. Ik, zal met uw goedkeuring, op een totaal andere wijze dan u van mij gewend bent, aandacht besteden aan de historie van het zwembad Het Sportpark. Ik kan u verzekeren dat het heel lang geleden is. Er zijn nog

maar enkele mensen in deze raad die zich dat kunnen herinneren.

Als jeugdige was ik dagelijks te vinden in het openluchtzwembad. Het Sportpark, dat het zwemwater destijds betrof uit het Almelo-Nordhorn kanaal. Een openluchtzwembad met een gescheiden afdeling voor dames en heren. Chef-badmeester was toen de heer Glotzbach, die samen met zijn vrouw in de woning boven de ontvangsthal woonde. De heren Uilenreef en Ten Brinke waren toen de badmeesters. Dat waren nog eens prachtige tijden!

Voorzitter! Dit was de terugblik. Ik ga over tot het zakelijke gedeelte van het voorstel. We nemen vanavond een zeer belangrijke beslissing die kan leiden tot de bouw van een nieuw zwembad. De uitkomsten van een voorlopig onderzoeksrapport geven aan dat de exploitatiekosten van de nieuwbouw beduidend lager kunnen uitvallen dan van het huidige energievervlindende zwembad. Ook de rentekosten, en dus de kapitaallasten, zijn op dit moment enorm laag. We nemen aan dat de gebruikers in de ontwerpfase worden betrokken bij de nieuwe

ontwikkelingen.

Het zal u niet verbazen dat de CDA-fractie zeer content is met dit voorstel. Wij hebben in het verleden meerdere keren aandacht gevraagd voor plannen voor nieuwbouw van het zwembad. Daarom geven we hier vanavond met een tevreden gevoel het startsein voor de nieuwe fase van het zwembad in Almelo.

Mevrouw VAN DEN HAM-JAARSMA (VVD): Voorzitter! Een mooi verhaal van de heer Trienen, maar het zwembad roept bij ook mij warme gevoelens op.

De VVD-fractie spreekt zich al jaren uit voor een duurzaam zwembad. Wij hebben daarbij heel lang in het midden gelaten of dat nieuwbouw of verbouw zou moeten zijn. Uit het haalbaarheidsonderzoek van Hevo eerder dit jaar komt naar voren dat nieuwbouw, met name door de lage exploitatiekosten, gunstiger uitvalt. Voor een gemeente met 73.000 inwoners is een zwembad, niet alleen voor sportgebeurtenissen, van groot maatschappelijk belang. Het zal zelfs, zoals de heer Gerritsen aanhaalde, een regiofunctie hebben.

De VVD-fractie is dan ook voor het laten uitvoeren van een onderzoek om de ontwikkeling verder te definiëren. Wij vragen daarbij aandacht voor de volgende kaders: een kostenraming en een realistische bovengrens. Het gaat natuurlijk om grote bedragen en we kunnen ons op dit moment geen financiële tegenvallers permitteren. Tevens vinden wij een constructieve, periodieke afstemming met de klankbordgroep van gebruikers van het Sportbedrijf/Sportpark van groot belang. Juist omdat het een gebouw is voor een brede maatschappelijke functie. Het heeft vele soorten gebruikers. De architectuur hoeft niet per definitie leidend te zijn, maar gebruikersvriendelijkheid en gebruikersgemak wel, natuurlijk in combinatie met duurzaamheid. Ik zal het college niet vervelen met de vele voorbeelden die in het huidige gebouw anders hadden gekund, maar ik vraag het enkel om de klankbordgroep en zijn bijdragen serieus te nemen in het onderzoek.

De heer ÇETE (Lijst Çete): Voorzitter! Wat is de bovengrens voor de VVD-fractie? Heeft mevrouw Van den Ham daar een idee over? Ze geeft de wethouder kaders mee, maar ik ben er ook benieuwd naar.

Mevrouw VAN DEN HAM-JAARSMA (VVD): Als ik me wel herinner staat er voor de bouw een bedrag van € 12 miljoen - € 14 miljoen genoemd in het Hevo-rapport. Wij vragen om een realistische bovengrens, zodat er niet 30% - 40% bovenop komt, zoals bij sommige bouwprojecten. De realistische bovengrens zal in het komende onderzoek gedefinieerd worden.

De heer ÇETE (Lijst Çete): Hartelijk dank voor uw duidelijke antwoord, mevrouw Van den Ham.

De heer MAATHUIS (wethouder): Voorzitter! Dank voor de inbreng die door de raadsleden van diverse partijen is geleverd. Vanmiddag, in de schorsing van de collegevergadering, kwam de heer Van Rees met een heel mooie stapel oude papieren uit het archief die hij in het kader van de binnenstadontwikkeling op zijn kamer had liggen. Daarin zat een aantal schetsen van een oude bad- en zweminrichting. Ik weet niet of de heer Trienen daaraan refereerde. Ik zal ze vanavond op Twitter delen. Als uw raad daar interesse in heeft, kan hij die bezichtigen. Mocht er ooit een zwembad komen, vind ik dat die mooie schetsen in de fantastische jaren-30-stijl, gezien mogen worden.

De VOORZITTER: Ze zijn zo oud, dat zal de leeftijd van de heer Trienen geen recht doen.

De heer MAATHUIS (wethouder): Voorzitter! Dank aan de inbreng van de heren Gerritsen en Trienen over de structurele bezuiniging die zij hebben aangehaald. Ik wijs erop dat de kapitaallasten die op het oude zwembad drukken in de Begroting 2020 zijn vrijgefallen. Dat is al een bezuiniging die de raad realiseert. Als het goed is, kunnen we het zo doen – dat is allemaal afhankelijk van nader onderzoek – dat er € 500.000 overblijft ten opzichte van de huidige exploitatie van € 1,7 miljoen. Dit is op basis van de eerste inzichten die uit de quick scan naar voren zijn gekomen. De kostenraming zal uiteindelijk aan uw raad worden voorgelegd bij het definitieve ontwerp en het bestek. Uw raad zal dan het krediet voor het hele zwembad ter beschikking moeten stellen. Dat gebeurt in de laatste fase, zoals uw raad in de bijlage heeft

kunnen zien. In de tussentijd komen we nog een keer bij uw raad terug met het globale programma van eisen. Daaraan zal ook een raadsbesluit ten grondslag liggen. Dan moet er overleg zijn geweest met de gebruikers om dat goed met elkaar af te hechten. Ja, dat punt nemen we mee. De raad komt over het kostenplaatje op een later moment te spreken. Dit is de eerste stap om het exacte kostenplaatje helder en duidelijk te krijgen.

Aan de orde is de stemming over het raadsvoorstel.

De heer TIJHOF (PVV): Wij waren tegen, zijn tegen en blijven tegen, totdat de gemeente Almelo weer in de zwarte cijfers staat. We vinden dat het onderhoud van het huidige zwembad op het minimumniveau kan blijven. Wanneer het zo ver is, kan het college pas met een plan komen.

Hierna wordt digitaal gestemd over het raadsvoorstel, waarna de voorzitter constateert dat het is aangenomen met 30 tegen 2 stemmen.

Voor het raadsvoorstel hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van CDA, VVD, Lokaal Almelo Samen, SP, PvdA, ChristenUnie, D66, GroenLinks, Forum voor Rechts, Democraten.Nu, Leefbaar Almelo, Fractie Weinreder, Lijst Çete en PVA.

Tegen het raadsvoorstel hebben gestemd de leden van de PVV-fractie.

*(Hierna draagt burgemeester Gerritsen het
voorzitterschap van de vergadering over aan mevrouw
Ten Seldam.)*

15. Zienswijze begrotingswijziging 2020 Regio Twente (R 1905717).

De heer HÜMMELS (Leefbaar Almelo): Mevrouw de voorzitter! Ik vraag me af of, en ik hoop tegelijkertijd dat deze kritische houding naar de regio ook leidt tot een kritische houding naar de eigen organisatie.

Mevrouw BIJENHOF (VVD): Voorzitter! In de brief van Regio Twente van 9 september en 2 oktober jl. staat het voorstel: Uitbreiding budget bedrijfsvoering voor de duur van één jaar. Het argument hiervoor is dat de uitbreiding noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan de wettelijke vereisten van de AVG en de inkoop en aanbesteding. Voor deze uitbreiding is € 250.000 nodig. Tevens wordt voorgesteld om voor de bijeenkomsten van de Twenteraad in de begroting structureel € 20.000 op te nemen, omdat hiervoor in de begroting geen middelen zijn geraamd. Voor Almelo betekent dit dat de gemeentelijke bijdrage incidenteel met € 7.192 wordt verhoogd en voor de bijeenkomsten van de Twenteraad betekent dit een structurele verhoging van de bijdrage met € 2.320. Dat betekent voor 2020 een totaal aan extra bijdrage voor Almelo aan Regio Twente van € 9.512. Wellicht een relatief klein bedrag, maar voor de VVD-fractie is dit niet acceptabel.

De VVD-fractie laat frequent het geluid horen dat zij vooral geen uitdijende overheid wil. We willen een overheid die toewerkt naar een evenwichtige begroting, voldoet aan haar wettelijke taken en uitkomt met de rijksmiddelen. We verwachten van die overheid dat het huishoudboekje op orde is. De VVD-fractie was dan ook zeer verheugd te horen dat de gemeentesecretarissen van alle veertien gemeenten een adviesrapportage hebben geschreven "Versterking door focus en eenvoud" waarin een beeld over de richting van de regionale samenwerking, gemeenschappelijke regeling Regio Twente staat beschreven. In dat adviesrapport vallen bij ons bij de algemene uitgangspunten de volgende woorden op: focus, klein, simpel en flexibel, duidelijk, transparant en leiderschap. Het vragen van een uitbreiding van de begroting voor de bedrijfsvoering van Regio Twente staat hier helemaal haaks op. De VVD-fractie zal niet meegaan met de vraag om bij te dragen aan de uitbreiding van de bedrijfskosten. De VVD-fractie vindt dat Regio Twente voor de Begroting 2020 zelf die uitbreiding dient op te vangen en verwacht dat er wordt ingezet op een efficiënte en vereenvoudigd ingericht construct voor Regio Twente, dat in een afgeslankte en transparante vorm de Twentse samenwerking faciliteert. Wij zullen als VVD-fractie meegaan in het voorliggend raadsvoorstel van het college van Almelo

De heer TEEUW (ChristenUnie): Voorzitter! Onze fractie steunt deze zienswijze van harte. De belangrijkste boodschap is dat we kostenbewust moeten zijn. Dat geldt voor iedereen, dat ben ik met de heer Hümmls eens; dat geldt voor onszelf en voor anderen. In een begrotingsbehandeling hebben we weleens aan de orde gesteld dat meerdere organen, zoals Regio Twente, een hogere overhead hebben dan gemeenten. Ik heb dat proberen na te zoeken. Gemeenten zitten op een overhead van rond de 30%, net iets daarboven, maar er zit heel duidelijk een dalende lijn in. Voor de gemeente Almelo kun je zelfs een staatje met 7% op internet vinden, maar dat zal met de rekenmethode te maken hebben. Regio Twente zit volgens mij op 35% à 36%. Ik heb de indruk dat er eerder een stijgende dan dalende lijn in zit.

Een tweede belangrijk punt is al door de VVD-fractie genoemd via mevrouw Bijenhof. De governance moet transparanter, efficiënter, eenvoudiger enzovoort zijn. In de beantwoording van vragen vorige week heeft de burgemeester al iets gezegd over de Agenda voor Twente en de vraag of de gemeente Almelo gaat meebetalen aan de basisinfrastructuur. Daarbij is volgens mij ook gezegd dat er goed moet worden gekeken naar die basisinfrastructuur. Die moet wat ons betreft onderzocht worden op doelmatigheid en doeltreffendheid.

Het derde punt staat niet helemaal in de stukken, maar wat ons betreft mag de positie van Enschede wat minder dominant zijn. Het rouleren van het voorzitterschap – een voorstel vanuit de gemeentesecretarissen – is in die zin duidelijk. Als Enschede voor zichzelf opkomt vanuit zichzelf en zegt dat wat goed is voor Enschede goed is voor de regio, is dat prima vanuit Enschede geredeneerd. Maar binnen Regio Twente geldt dat de veertien leden gelijk zijn. Dat vraagt integriteit van ons bestuur. Het leiderschap binnen de regio mag in die zin meer verdeeld worden.

De heer TRIENEN (CDA): Voorzitter! Wij steunen van harte, dit onderstrepen wij, de zienswijze uit het voorgestelde raadsbesluit. Deze gemeenteraad heeft op 25 september 2018 een zienswijze ingediend op de wijziging van de Begroting 2019 van Regio Twente. Ondanks de duidelijke zienswijze heeft het algemeen bestuur toch besloten incidenteel geld beschikbaar te stellen voor de functie-uitbreiding op de bedrijfsvoering voor een periode van één jaar, waarna wordt bezien of de uitbreiding ook structureel moet worden ingevuld.

Over de Conceptbegroting 2020 hebben het college en de raad duidelijk aangegeven dat Regio Twente de lastenuitzetting binnen de definitieve Begroting 2020 zelf dient op te vangen en dat deze kosten niet doorberekend moeten worden aan de gemeenten.

Op 10 juli 2019 hebben vijf gemeenten, 39,4% van de inwoners in Twente vertegenwoordigend, in het algemeen bestuur besloten tegen de uitbreiding van de formatie en instelling van een budget van € 20.000 voor de Twenteraad te stemmen.

De dekking van deze voorstellen bevreemdt ons. Incidentele geldmiddelen worden gebruikt voor structurele kosten. Dat is hoogst ongebruikelijk en onacceptabel. De uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma is overgedragen aan de gemeenten, die daarvoor een budget hebben gekregen. Dat geld is een op een door de Twentse gemeenten door geboekt naar de GGD. De GGD heeft de uitvoering goed en zorgvuldig gedaan, ruim binnen de beschikbare middelen. De vrijval van het resterende budget van het Rijksvaccinatieprogramma, € 188.000, had terug moeten vloeien naar de gemeenten, eventueel via de algemene reserve van Regio Twente. Maar dit incidentele voordeel kan sowieso niet worden ingezet voor structurele uitbreiding van de regiobegroting. Geld dat bestemd is voor preventieve zorg, want dat is het Rijksvaccinatieprogramma, wordt nu als het ware bestemd voor een steeds verder uitdijende begroting van de regio.

Nu wordt desondanks besloten dat de uitbreiding van de formatie, evenals het budget voor de Twenteraad, gewoon doorgaat in 2020. Voor het begrotingsjaar 2021 wordt bezien hoe men deze structurele lastenverhoging gaat oplossen. De verplichtingen zijn dan aangegaan. Ik denk dat we allen kunnen voorspellen hoe de uitkomst van de discussie gaat worden: namelijk een uitbreiding van het benodigde budget die opgebracht moet worden door de gemeenten.

De CDA-fractie en het college hebben over dit onderwerp meermalen hun ongenoegen kenbaar gemaakt. Maar we moeten helaas constateren dat de meerderheid in het algemeen bestuur van Regio Twente heer geen boodschap aan heeft.

De heer GERRITSEN (burgemeester): Mevrouw de voorzitter! Ik ben blij met de geleverde bijdragen, die allemaal de strekking hebben dat de ontwerpzienswijze op de begroting, zoals het college die heeft aangereikt aan de raad, gesteund kan worden. Dat onderstreept het argument

nog eens dat waar de gemeente een uitzetting niet zomaar door externe financiering kan dekken, bijvoorbeeld in de sfeer van de belastingheffing, dit ook moet gelden voor de regionale organisatie. We zeggen eigenlijk – uw raad kan dit lezen in het B&W-voorstel onder 1.3 – dat wij structureel een lastenuitzetting zien en structureel het ontbreken van de bereidheid om in de eigen organisatie door herprioritering dekking te vinden voor nieuwe zaken. Dus ook als die – dat is een deel van de argumenten bij de regio – door externe taakverzwaring, bijvoorbeeld de AVG, privacyregelgeving, op de regio afkomt. Ook wij en andere organisaties moeten dat geld in onze eigen begroting vinden. Wij gaan daar de belastingen niet voor verhogen. Feitelijk doet Regio Twente dat in onze opvatting wel. De last bij de deelnemende gemeenten wordt verhoogd om nieuw beleid te financieren.

De heer HÜMMELS (Leefbaar Almelo): Mevrouw de voorzitter! Is deze vergelijking niet wat eigenaardig, om een samenstelsel te vergelijken met een gemeente en de opbrengsten van een gemeente te vergelijken met de opbrengsten van een regiobegroting? Wij verhalen lasten op onze inwoners, maar de regio kan niet zomaar op de inwoners kosten verhalen. Dat moet de regio op de deelnemers doen; dat lijkt me logisch. Die vergelijking gaat volgens mij mank. Wat is daarop de mening van de burgemeester?

De heer GERRITSEN (burgemeester): De vergelijking gaat niet mank. Als de gemeente nieuw beleid voor de kiezen krijgt, herprioriteren we onze uitgaven. De belastingen in deze gemeente worden daarvoor niet verhoogd, dat is althans een aantal jaren niet het geval geweest in deze gemeente. Als je die parallel trekt naar de organisatie en begroting van de regio, zit daar ook lopend beleid in. Ons standpunt is dat als er nieuw beleid komt, men moet herprioriteren binnen de begroting om dat nieuwe beleid te financieren. Die lijn zien we al een aantal jaren niet bij de regio. Integendeel, al een aantal jaren worden de deelnemende gemeenten geconfronteerd met een uitzetting van de deelnemersbijdragen om nieuw beleid te financieren. Het standpunt van het college is, voorgelegd in de conceptzienswijze op de begroting, dat de regio dat eerst in eigen huis moet oplossen. Als wij nieuwe taken krijgen, moeten we dat ook in eigen huis oplossen. Voor de AVG-taak die we hebben gekregen, die ook de regio krijgt, hebben we zelf ruimte moeten zoeken in onze bedrijfsvoering, om dat het hoofd te kunnen bieden. Dat is de strekking van de vergelijking.

De heer TEEUW (ChristenUnie): Voorzitter! Ik vind die vergelijking heel mooi, omdat die met andere woorden zegt wat wij ook weleens bij de begroting hebben gezegd. Als het je eigen geld was, zou je het makkelijk uitgeven. Juist omdat het geld van de burger is, houden we het stevig vast. Want het is niet ons eigen geld. Terwijl ik de indruk heb – dit hoor ik de burgemeester ook zeggen – dat bij Regio Twente meer de houding is: het is toch ons eigen geld niet. En men dat makkelijker uitgeeft, omdat het geld van de gemeenten is.

De heer GERRITSEN (burgemeester): Ik onderschrijf wat de heer Teeuw brengt. Dit is mijn verklaring op de interruptie die de heer Hümmels gaf.

De bijdrage van mevrouw Bijenhof raakt een beetje aan de gedachtegang van het college bij het benaderen van dit soort vraagstukken. We hebben in de regio gezegd – ik weet dat de stappen daar formeel nog op gezet moeten worden – dat we naar een slankere en efficiëntere regio willen die zich richt op sociaaleconomische structuurversterking en met dat in het achterhoofd nadenkt of het zo duur moet zijn als het nu is. Ik weet dat je de huid niet moet verkopen voordat de beer geschoten is. Maar het zou bemoedigend zijn als er plannen waren geformaliseerd en er zicht bestond op een wat efficiëntere en soepeler omvang van de regionale begroting, voordat opnieuw, voor de zoveelste keer in jaren, een uitzetting van middelen wordt gevraagd bij de deelnemende gemeenten. Het versterken door focus en eenvoud, het afslankingsplan, triple Twente, heb ik in het politiek beraad op hoofdlijnen toegelicht. Op 11 december a.s. praten we daar opnieuw over in het algemeen bestuur. Dat zou de richting moeten wijzen naar een efficiëntere omgang met middelen. Dan zou er minder discussie hoeven te zijn over hoe je een mogelijke bezuiniging of efficiëncyslag bij de regio kunt gebruiken om wettelijke taken uit te kunnen voeren. Dat is een heel andere discussie dan te zeggen: jongens, het is business as usual en we gaan nog een keer met de pet rond in de regio.

De heer Trienen heeft terecht de vinger gelegd op een van de gouden financieringsregels, zeker voor de overheid: geen incidentele dekking voor structurele kosten. Het is onverstandig om

dat te doen. Toch kiest de regio daar in dit geval voor een deel van de bestedingen voor. Ook wij vinden het onverstandig om dat te doen, omdat je daarmee eigenlijk je hoofd in een structurele strop steekt en nog maar moet afwachten of je, nadat de incidentele dekking weg is, structureel door kunt gaan met het afdekken van die kosten. Bovendien werpt hij terecht het punt op over het bijeenbrengen van middelen die de gemeenten hebben gekregen voor de uitvoering van het gedecentraliseerde Rijksvaccinatieprogramma, waarvan je met enig recht zou kunnen zeggen dat overschotten daarvan zouden moeten terugvallen aan de gemeenten, en als dat niet het geval is, in de algemene middelen van de regionale begroting.

Kortom, ik ondervind uit de bijdragen die van de kant van de raad zijn geleverd steun op deze zienswijze, die we mondeling bij de ontwerpbegroting voor de zomer al hebben ingenomen, en die namens de raad van Almelo nog eens op papier hebben gezet om in te brengen bij het regionale bestuur. Hoe dan de stemming verloopt? Uw raad heeft in de stukken kunnen lezen hoe de stemverhoudingen in eerste instantie zijn. Ik denk dat wij elkaar, alle veertien gemeenten en ook onze dertien collega-deelnemers, de ruimte moeten bieden om wellicht nog heroverwegingen in het stemgedrag aan te brengen. Dat horen we op 11 december a.s. in het algemeen bestuur van Regio Twente.

Hierna wordt digitaal gestemd over het raadsvoorstel, waarna de voorzitter constateert dat het is aangenomen met 30 tegen 2 stemmen.

Voor het raadsvoorstel hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van CDA, VVD, Lokaal Almelo Samen, SP, PvdA, ChristenUnie, D66, PVV, Forum voor Rechts, Democraten.Nu, Fractie Weinreder, Lijst Çete en PVA.

Tegen het raadsvoorstel hebben gestemd de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks en Leefbaar Almelo.

Sluiting.

De VOORZITTER: Dames en heren! Daarmee zijn we aan het eind gekomen van een lange raadsvergadering die over twee avonden plaats heeft gevonden. Ik dank u allen voor uw inbreng en wens u wel thuis.

Daarop sluit de VOORZITTER, te 21.36 uur, de vergadering.

Ongewijzigd vastgesteld door de gemeenteraad van Almelo in zijn vergadering van 28 januari 2020

de griffier,

drs. C.M. Steenbergen

de voorzitter,

A.J. Gerritsen